

■ Orijinal Makale / Original Article ■

Fen Lisesi Öğrencilerinin Oryantiring Parkur Sonucuna Göre Takım Çalışması Etkinliği Hakkındaki Düşüncelerinin İncelenmesi*

Examine The Thoughts of Science High School Students On Teamwork Activity According To The Orienteering Track Result

Hamdi ALKAN[⊕]ABCDE

Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon

<https://orcid.org/0000-0003-4087-6261>

Fatih BEKTAŞ^{AD}

Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon

<https://orcid.org/0000-0002-4569-4662>

*A Çalışma Deseni (Study Design)- B Verilerin Toplanması (Data Collection)- C Veri Analizi (Statistical Analysis)-
D Makalenin Hazırlanması (Manuscript Preparation)-E Maddi İmkânların Sağlanması (Funds Collection)*

*Bu çalışma Prof. Dr. Fatih BEKTAŞ danışmanlığında Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalında yazılan "Fen Lisesi Öğrencilerinin Oryantiring Parkur Sonucuna Göre Takım Çalışması Etkinliği Hakkındaki Düşüncelerinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

[⊕]Sorumlu Yazar, Corresponding Author: Hamdi ALKAN, hamdi_alkan21@trabzon.edu.tr,
Çıkar Çatışması, Yok – Conflict of Interest, No, Etik Kurul Raporu veya Kurum İzin Bilgisi- Ethical Board Report or Institutional Approval,
Var/Yes

Öz

Spor ve rekreasyon faaliyetleri, birbirini karşılıklı olarak etkileyen ve birbiriyle bütünleşmiş alanlardır. Spor, bireylerin fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayarak rekreasyonel sürecin önemli bir parçasını oluştururken; rekreasyon ise bireyin boş zamanlarında gönüllü olarak katıldığı, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimine katkı sağlayan etkinlikleri içerir. Rekreasyon faaliyetleri arasında yer alan oryantiring, bireylerin boş zamanlarını doğayla iç içe hem fiziksel hem de zihinsel gelişimlerine katkı sağlayacak şekilde değerlendirmelerine olanak tanırken; takım çalışmasına dayalı yapısıyla da katılımcıların birlikte karar alma, sorumluluk paylaşımı ve iletişim becerilerini geliştirmelerine katkı sağlar. Araştırmada, doğa kampına katılan fen lisesi öğrencilerinin oryantiring parkuru sonrasında takım çalışması etkinliğine yönelik düşüncelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemiyle bütüncül tek durum deseni çerçevesinde tasarlanmış olup, oryantiring parkur sonuçları ve öğrencilerin takım çalışması etkinliğine ilişkin görüşleri olmak üzere iki boyutta ele alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen ve doğa kampına katılan ikisi erkek, sekizi kadın olmak üzere toplam on öğrenci oluşturmaktadır. Elde edilen bulgular sonucunda öğrencilerin takım çalışması hakkında sahip oldukları bilgiler, etkinliklerin kazandırdığı değerler, liderlik, bilgi akışı, iletişim, senkronizasyon, takım ruhu ve kişisel özelliklerdeki değişimlere ilişkin görüşleri detaylı biçimde değerlendirilmiştir. Fen lisesi öğrencilerinin oryantiring parkur deneyimi sonrasında takım çalışması etkinliklerine yönelik olumlu izlenimlere sahip olduklarını göstermektedir. Katılımcılar, bu etkinliklerin kendilerinde farkındalık oluşturduğunu, eksik yönlerini keşfetmelerine yardımcı olduğunu ve grup içinde koordineli hareket edebilme becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, takım içindeki iletişim, görev paylaşımı ve ortak hedef doğrultusunda hareket etmenin önemini daha iyi kavradıkları belirtilmiştir. Sonuç olarak, takım çalışması etkinliklerinin öğrencilerin hem bireysel gelişimlerine hem de sosyal etkileşim becerilerine anlamlı katkılar sunduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Takım çalışması, oryantiring, doğa kampı, nitel analiz

Abstract

Sports and recreational activities are interrelated and integrated fields that mutually influence one another. While sports constitute a significant component of the recreational process by meeting individuals' physical and mental needs, recreation encompasses activities voluntarily undertaken during one's free time, contributing to physical, social, and emotional development. Orienteering, as a type of recreational activity, allows individuals to spend their leisure time in nature in ways that promote both physical and cognitive development. Moreover, through its team-based structure, it helps participants enhance skills such as collaborative decision-making, responsibility-sharing, and communication. This study aims to examine the reflections of high school students participating in a nature camp on team-based activities following an orienteering course. Designed within the framework of a qualitative research method using a holistic single case study pattern, the research focuses on two dimensions: students' orienteering performance outcomes and their views on the subsequent team activity. The study group consists of ten students—eight female and two male—selected through criterion sampling, all of whom attended the nature camp. Based on the findings, students' understanding of teamwork, the values gained from the activities, leadership, information flow, communication, synchronization, team spirit, and changes in personal traits were evaluated in detail. The results indicate that the students held positive impressions of the team activities following the orienteering experience. Participants stated that the activities raised their self-awareness, helped them identify their weaknesses, and enhanced their ability to act in coordination within a group. Furthermore, they expressed a clearer understanding of the importance of communication, task distribution, and working toward a shared goal. In conclusion, team-based activities were found to significantly contribute to both the individual development and social interaction skills of the students.

Key Words: Teamwork, orienteering, nature camp, qualitative analysis

Extended Summary

Introduction and Aim: Sports and recreation are two fundamental areas of activity that contribute to individuals' use of leisure time, maintenance of physical health, and support for psychosocial development. These two concepts interact reciprocally and serve to enhance both individual and societal quality of life. While sports stand out as an important means of meeting individuals' recreational needs (Karaküçük, 2005), recreation encompasses voluntary activities in which individuals participate either individually or socially, resulting in physical, social, and emotional gains (Kılbaş, 2010). In this context, orienteering—a nature-based sport—requires participants to reach designated checkpoints in the shortest possible time using a map and compass, necessitating not only physical endurance but also the active use of cognitive skills (Bektaş et al., 2019). Orienteering develops skills such as three-dimensional spatial awareness, quick decision-making, and navigation. Due to the absence of predetermined routes, participants must determine their own strategic paths, thereby enhancing individual decision-making and problem-solving competencies. With route options designed for various age groups and difficulty levels, and a structure that balances physical differences among competitors, orienteering provides a fair and mentally engaging competition environment (Karaca, 2008). Additionally, as an outdoor activity that is both visually appealing and exciting, it offers spectators an aesthetic experience (Özcan, 2007). On the other hand, the concept of teamwork is an indispensable component of sports and recreational activities. Teams formed by individuals acting in physical and mental harmony toward a common goal must adopt fundamental principles such as effective communication, division of labor, and shared responsibility to achieve high performance (Tuna, 2003; İlhan & İnce, 2015). Tasks within the team should be planned in advance, and individual skills should be directed to support overall team dynamics. In this regard, elements that strengthen team spirit—such as positive energy, problem-solving abilities, task awareness, and coordination—stand out (Bulut, 2011). Moreover, individuals' levels of participation in team activities are closely related to the quality of motor interaction and task proficiency (Soytürk, 2011). Recreational activities span a wide range, including art, sports, social events, and nature-based practices, and can be carried out at either a professional or amateur level for diverse audiences (Göksu, 2015). Nature camp practices, which are also considered part of outdoor sports activities, provide participants with valuable opportunities to learn, express themselves, and improve their teamwork and interaction skills. Various studies have shown that such activities help individuals develop social and personal competencies such as problem-solving, effective communication, and cooperation, with long-term positive impacts (Esentaş, 2015). Within this framework, the aim of the present study is to reveal the relationship between the orienteering performance and perceptions of teamwork among science high school students who participated in a nature camp. The study evaluates the contribution of team dynamics to student development through in-depth analysis using qualitative research methods. In this way, it comprehensively demonstrates that nature-based activities such as orienteering contribute not only to physical development but also to social learning and intra-group interaction processes.

Material & Method: This study was designed based on the holistic single case design, one of the qualitative research methods, to examine the opinions of science high school students who participated in a nature camp regarding the teamwork activity based on their orienteering course results. The study group consisted of a total of ten science high school students—eight female and two male—selected through criterion sampling, one of the purposeful sampling techniques. The participants were chosen from individuals who met specific orienteering success criteria and attended all teamwork activities. During the data collection process, semi-structured interviews were conducted, and the audio recordings obtained were transcribed into written texts and analyzed using content and descriptive analysis techniques. Nvivo 12 Pro software was utilized for data analysis, and to ensure confidentiality, participants were assigned code names such as KE1, KE2, and KK1. Participant statements were carefully categorized, and thematic structures were developed to ensure consistency and coherence in the analysis.

Result and Discussion: In this study, the opinions of science high school students who participated in a nature camp regarding teamwork activities following an orienteering course were evaluated, and the multidimensional effects of teamwork were comprehensively revealed. The findings largely align with existing studies in the literature. Participants described leadership as a guiding and directive process (Selçuk, 2007; Ergen, 2011; Karnıaçık, 2014) and emphasized that effective leadership within a team is a key factor in achieving success (Tatar, 2009; Çolakoğlu, 2018). Communication emerged as a decisive factor in team success, with sub-themes such as interaction, mutual understanding, and information exchange being frequently mentioned (Yapar, 2009; Işık, 2014; Sarıoğlu, 2019). These results support previous findings highlighting the role of communication in enhancing intra-team harmony and efficiency. The study

also showed that teamwork helped students develop trust, collaborative decision-making, and a focus on collective success (Uğurlu, 2012; Deveci, 2019). In particular, the frequent emphasis on themes such as “the emergence of new talents” and “acting in cooperation” indicates that teamwork not only contributes to achieving goals but also fosters self-awareness and creativity (Tanrikulu et al., 2018; Hoepner, 2002; Gürül, 2013). The research findings clearly demonstrated the positive impact of team synchronization and coordinated action on performance (Koparan, 2005; Kendiroğlu, 2000; Eyisoy, 2018). The high level of cohesion among students in the team showed that holistic cooperation is effective in reaching shared goals (Dorak ve Vurgun, 2006). Furthermore, it was determined that students improved their communication skills during this process and became aware of their individual shortcomings.

As a result, it was observed that teamwork practices support students' social skills such as leadership, communication, trust, information sharing, and problem-solving, while also providing lasting contributions to their individual development and intra-team performance (Alagöz, 2007; Aksu, 2014; Özсарı ve Yıldız, 2020).

1. GİRİŞ

Spor, rekreasyonel aktiviteler içerisinde en kapsamlı, detaylı ve dikkat çeken alanlardan biridir. Spor ve rekreasyon faaliyetleri karşılıklı olarak birbirini etkileyen ve destekleyen dinamik süreçlerdir. Spor, bireylerin rekreatif ihtiyaçlarını karşılamada güçlü bir rol oynarken (Karaküçük, 2005) rekreasyon ise bireyin kendi zaman diliminde, bireysel, grup ya da sosyal bağlamda gönüllü olarak katıldığı ve fiziksel, sosyal ile duygusal becerilerini geliştirdiği etkinlik deneyimleri ile (Kılbaş, 2010) etkinlikler arasında seçim yapma, etkinliklere katılma veya planlama yapabilme gibi ayrıcalıklar sunmaktadır (Özdemir Işık ve Kaya, 2024).

Günümüzde bireylerin doğayla bütünleşerek hem fiziksel hem de zihinsel kapasitelerini geliştirebildikleri etkinlikler, özellikle şehirleşme ve teknolojiye bağımlılığın arttığı çağdaş yaşam koşulları altında önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu çerçevede öne çıkan etkinliklerden biri olan oryantiring harita ve pusula yardımıyla önceden belirlenmiş hedef noktaların belirli bir sırayla ve en kısa sürede bulunmasına dayalı, doğayla iç içe gerçekleştirilen bir yön bulma sporudur (Langbein, Blash ve Chalmers, 1981). Park, bahçe, orman gibi çeşitli doğal ortamlarda uygulanabilen oryantiring, yalnızca profesyonel sporculara değil, her yaşta amatör bireylere ve rekreasyonel etkinlik arayışında olan katılımcılara da hitap etmesi bakımından erişilebilir ve kapsayıcı bir yapıdadır (Atakurt, 2018). Katılımcılar, bilinmeyen bir alanda harita ve pusula kullanarak yönlerini bulmakta ve belirli kontrol noktalarına en kısa sürede ulaşmaya çalışmaktadır (Demirci, 1995). Bu süreç, bireyden hem fiziksel dayanıklılık hem de çevresel analiz yapma, kavrama, karar verme gibi üst düzey bilişsel beceriler talep etmektedir (Aksın, 2008; Yamaner, 2001). Oryantiringi diğer koşu temelli sporlardan ayıran en temel özellik, sadece bedensel performansa değil, aynı zamanda bireyin çevresel verileri okuma ve stratejik düşünme yeteneğine dayalı olmasıdır. Bu nedenle, oryantiring yalnızca sportif bir uğraş değil; aynı zamanda bireyin zihinsel esnekliğini, problem çözme becerilerini ve anlık karar verme yetisini geliştiren çok yönlü bir gelişim alanı olarak da değerlendirilmektedir (Varol, 2013; Akman, 2017). Bu çok boyutlu niteliği sayesinde, oryantiring sadece sivil yaşamda değil, askeri eğitim süreçlerinde de yaygın biçimde kullanılmakta; bireylerin farklı arazi ve iklim koşullarında yön bulma yeterliliklerini geliştirmek amacıyla silahlı kuvvetlerce stratejik bir eğitim aracı olarak uygulanmaktadır (Şengör, 2018). Dolayısıyla oryantiring, doğayla kurulan etkileşimi derinleştirmenin yanı sıra, bireyin fiziksel, bilişsel ve psikolojik yönden bütüncül olarak gelişimine katkı sunan etkili bir yaşam pratiği olarak ön plana çıkmaktadır.

Oryantiring gibi doğa temelli açık alan etkinlikleri, bireylerde özgüven, benlik saygısı, sorgulama becerisi, kendini gerçekleştirme, üç boyutlu düşünme ve karar verme yetilerini geliştirmesinin yanı sıra (Kaya, Bektaş ve Kalın, 2024) takım çalışmasını teşvik eden yapısıyla dikkat çekmektedir. Takım çalışması, ortak bir amaca ulaşmak için bir araya gelen bireylerin fiziksel ve düşünsel iş birliği içinde hareket etmelerini sağlayan bir süreçtir (Tuna, 2003). Takım içinde yer alan bireylerin farklı bilgi ve becerilerle birbirini tamamlaması, iletişim, iş bölümü ve sorumluluk paylaşımıyla mümkün olur (İlhan ve İnce, 2015). Bu doğrultuda, etkili bir takım çalışmasının ön koşulları arasında görev dağılımının önceden planlanması, pozitif etkileşim, problem çözme becerisi ve ortak hedefe odaklanma yer almaktadır (Bulut, 2011).

Macera temelli takım çalışmaları; oryantiring, dağcılık, kempçilik, rafting, yelken ve doğa yürüyüşü gibi etkinliklerle bireylerin liderlik, öz farkındalık, güven geliştirme ve karşılıklı iletişim becerilerini artırmayı hedeflemektedir (Uğurlu, 2012). Bu tür etkinlikler, sadece fiziksel değil, sosyal ve duygusal gelişimi de desteklemekte; bireylerin takım bilinci kazanmasına, çevreye duyarlı ve etkili iletişim kurabilen bireyler olarak gelişmesine olanak tanımaktadır.

Spor ortamlarında sıklıkla karşılaşılan takım kavramı, ortak bir hedefe ulaşmak amacıyla fiziksel ve zihinsel iş birliği içerisinde hareket eden, sorumluluklarını paylaşan ve birbirlerinin eksik yönlerini tamamlayan bireylerin oluşturduğu uyumlu grupları tanımlar (Tuna, 2003). Etkili bir takım çalışması için takım üyeleri

arasında güçlü iletişim, farklı beceri ve yeteneklerin bir araya gelmesi, ortak bir vizyonun benimsenmesi ve ulaşılması gereken hedeflerin açıkça belirlenmesi büyük önem taşır (İlhan ve İnce, 2015). Araştırmalar, takım çalışmalarının üretkenliği, kaliteyi ve iş doyumunu artırmakla kalmayıp, hiyerarşik yapıların baskılayıcı etkisini azaltarak daha demokratik bir çalışma ortamı sunduğunu göstermektedir (Ünal, 1998; Zehir ve Özşahin, 2008).

Takım çalışmasının verimliliğini artırmak için, her bireyin görev ve sorumluluklarının önceden planlanması gerekmektedir. Takımın belirlenen amaçlara ulaşabilmesi için üyelerin pozitif enerjiye sahip olması, problem çözüme becerilerinin gelişmiş olması ve görevlerini en iyi şekilde yerine getirmeleri beklenmektedir (Bulut, 2011). Takımlar arasında gerçekleştirilen etkinliklerde, bireylerin motor etkileşim düzeyi ve görev hâkimiyetleri, doğrudan performanslarını etkileyebilmektedir (Soytürk, 2011). Etkinlikler içerik ve amaç bakımından sanat, spor, turizm, sosyal veya bireysel yönelimli olarak planlanabilir; ayrıca amatör ya da profesyonel düzeyde organize edilerek daha geniş ölçekli faaliyetlere dönüşebilir (Göksu, 2015). Bu kapsamda değerlendirilen doğa kampı uygulamaları, açık alan spor etkinliklerinin önemli bir parçasıdır. Katılımcıların duygu, deneyim ve öğrenimlerini daha aktif biçimde ifade etmelerini sağlar; bununla birlikte bireylerde problem çözüme, iletişim kurma ve takım çalışmasına uyum sağlama gibi becerilerin gelişimini destekler. Ayrıca yapılan araştırmalar, doğa kampı uygulamalarının bu beceriler üzerinde uzun süreli olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır (Esentaş, 2015).

Yukarıda verilen bilgiler ışığında çalışmada; tüm eğitim kademelerindeki öğrencilerin kendini geliştirme, yeteneklerini keşfetme, problem çözüme, etkili iletişim kurma ve birlik içinde hareket etme gibi becerilerinin geliştirilmesinde takım çalışması etkinliklerinin önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın önemi; doğa kampına katılan fen lisesi öğrencilerinin oryantiring parkuru sonuçlarını ortaya koymak ve bu sonuçlara bağlı olarak gerçekleştirilen takım çalışması etkinlikleri sonrasındaki düşüncelerini analiz ederek, takım çalışmasının öğrenciler üzerindeki etkilerini daha kapsamlı biçimde değerlendirmeye dayanmaktadır. Bu noktadan hareketle;

Çalışmanın genel amacı doğrultusunda iki temel araştırma sorusu belirlenmiştir.

1. Doğa kampına katılan fen lisesi öğrencilerinin, kamp sürecinde gerçekleştirilen takım çalışması etkinliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Doğa kampına katılan fen lisesi öğrencilerinin belirli kavramlara ilişkin düşünceleri nelerdir?

Yukarıda belirlenen temel araştırma soruları doğrultusunda, aşağıda yer alan yarı yapılandırılmış görüşme sorularına yanıt aranmıştır:

1. Takım çalışmasıyla ilgili bildikleriniz nelerdir?
2. Takım çalışmasının size hangi kazanımları sağlayacağını düşünüyorsunuz?
3. Liderlik, bilgi paylaşımı, etkili iletişim, ekip içi uyum (senkronizasyon) ve takım çalışması kavramları hakkında ne tür düşünceleriniz ve değerlendirmeleriniz bulunmaktadır?
4. Takım çalışması sonrasında gerçekleştirilen etkinlikler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
5. Takım çalışması sonrasında kendinizde ve arkadaşlarınızda ortaya çıktığını düşündüğünüz farklı kişisel özellikleri nasıl tanımlarsınız?

Bu bağlamda, ülkemizde yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde, oryantiring ve takım çalışması konularının her biriyle ilgili çeşitli araştırmaların yürütüldüğü görülmektedir (İmamoğlu ve İmamoğlu, 2018; Ardahan, 2016; Tuna ve Balcı, 2013; Kalkan ve Güzel, 2018; Başoğlu, 2018; Kaya, Bektaş ve Kalın, 2024; Kalın, 2024; Oran, 2022; Özşarı, 2021; İnan, 2022). Ancak, oryantiring parkur uygulamaları sonrasında öğrencilerin takım çalışması etkinliklerine ilişkin düşüncelerinin doğrudan değerlendirildiği bütüncül bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu açıdan, söz konusu araştırma, bu alandaki önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Doğa kampı kapsamında gerçekleştirilen oryantiring etkinliği sonrasında öğrencilerin takım çalışmasına yönelik algılarını ortaya koymak, yalnızca mevcut literatüre katkı sunmakla kalmayacak; aynı zamanda ilerleyen süreçte yapılacak olan akademik çalışmalara teorik bir temel oluşturacaktır. Elde edilecek bulguların, hem eğitim ortamlarında uygulanacak takım temelli doğa etkinliklerinin planlanmasına hem de öğrenci gelişimini destekleyen programların tasarlanmasına ışık tutacağı düşünülmektedir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama yöntem ve araçlarının yanı sıra, verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırma iki temel boyut üzerinden yapılandırılmıştır. Birinci boyut, fen lisesi öğrencilerinin oryantiring parkur performanslarına odaklanmakta; ikinci boyut ise aynı öğrencilerin takım çalışması etkinliklerine ilişkin görüşlerini kapsamaktadır. Araştırmanın amacına uygun olarak, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması yaklaşımı benimsenmiş ve bu kapsamda bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır.

Durum çalışması, bireylerin yaşadıkları deneyimler üzerinden kendilerini nasıl algıladıklarını, buldukları bağlamı nasıl yorumladıklarını ve bu algıların ardında yatan nedenleri derinlemesine incelemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Saban ve Ersoy, 2017). Bu yöntemde, olguların çok yönlü olarak ele alınabilmesi için birden fazla veri toplama aracı kullanılmaktadır. Örneğin; mülakatlar, gözlemler, görsel-ışitsel materyaller, raporlar ve dokümanlar gibi farklı veri kaynakları bir arada değerlendirilerek veri çeşitliliği ve geçerliliği artırılmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bütüncül tek durum deseni ise, bir araştırma yaklaşımı olarak bilgi toplama, toplanan bilgiyi organize etme, yorumlama ve analiz etme süreçlerinden oluşan sistematik bir yapıya sahiptir (Merriam, 2019). Bu yaklaşım, bir olayın veya sürecin neden ve nasıl meydana geldiğini kavramak ve gelecekteki araştırmalarda odaklanılması gereken alanları belirlemek için önemli bir derinlik sunar (Davey, 1991). Bu çalışmada sınırlandırılmış bir bağlamda, doğa kampına katılan fen lisesi öğrencilerinin hem bireysel performanslarına hem de takım çalışmasına ilişkin deneyimlerine odaklanılarak, derinlemesine ve bütüncül bir analiz gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Grubu

Bu çalışmada çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt (criterion) örnekleme yoluyla belirlenen sekiz (8) kadın ve iki (2) erkek olmak üzere toplam on (10) katılımcı **ile oluşturulmuştur**. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş belirli ölçütleri karşılayan tüm bireyleri veya durumları incelemeyi amaçlayan bir yöntemdir (Patton, 2018). Bu çalışmada belirlenen ölçütler arasında; katılımcıların profesyonel olarak oryantiring sporu yapmamış olmaları, oryantiring yarışmasında en az 9 hedefi doğru şekilde bulmuş olmaları, okulda yapılan parkur uygulamasında ilk üçe girmiş veya parkuru 12 dakika içerisinde tamamlamış olmaları ve takım çalışması etkinliklerinin tamamına aktif olarak katılmış olmaları yer almaktadır. Bu ölçütler doğrultusunda seçilen katılımcılar, araştırmanın amaçlarına uygun, nitelikli ve anlamlı veriler sağlayabilecek özelliklere sahip bireylerden oluşmaktadır.

Tablo1. Doğa Kampına Katılan Fen Lisesi Öğrencilerine Ait Demografik Bilgiler

Sıra	Katılımcılar	Cinsiyet	Öğrenim Gördüğü İl	Okuduğu Okul
1	KK1	Kadın	Rize	Çayeli İMKB Fen Lisesi
2	KK2	Kadın	Giresun	Bulancak Fen Lisesi
3	KK3	Kadın	Trabzon	Trabzon Fen Lisesi
4	KK4	Kadın	Trabzon	Trabzon Yomra Fen Lisesi
5	KK5	Kadın	Trabzon	Trabzon Fen Lisesi
6	KK6	Kadın	Rize	Rize TOBB Fen Lisesi
7	KK7	Kadın	Giresun	Bulancak Fen Lisesi
8	KK8	Kadın	Trabzon	Trabzon Fen Lisesi
9	KE1	Erkek	Rize	Çayeli İMKB Fen Lisesi
10	KE2	Erkek	Giresun	Keşap Fen Lisesi

Tablo2. Doğa Kampına Katılan Fen Lisesi Öğrencilerinin Oryantiring Parkur Performansları ve Takım Çalışması Etkinliklerine İlişkin Bilgiler

Sıra	Katılımcılar	Oryantiring Sporunda Doğru Hedef Seçimi	Profesyonel Düzeyde Oryantiring Sporunu Deneyimi Var mı?	Okuldaki Başarı Derecesi	Takım Çalışması Etkinliğine Katılım Sağlamış Olmak	Katıldığı Takım Çalışması Etkinlik Sayısı
1	KK1	11	Yok	1	Katıldı	5
2	KK2	10	Yok	2	Katıldı	5
3	KK3	9	Yok	2	Katıldı	5
4	KK4	11	Yok	1	Katıldı	5
5	KK5	11	Yok	1	Katıldı	5
6	KK6	10	Yok	1	Katıldı	5
7	KK7	11	Yok	1	Katıldı	5
8	KK8	9	Yok	3	Katıldı	5
9	KE1	9	Yok	2	Katıldı	5
10	KE2	10	Yok	1	Katıldı	5

Tablo 3. Oryantiring Parkur Dereceleri

Sıra	Katılımcılar	Oryantiring Sporunda Hedefin Doğru Seçilmesi	Katılan Okuldaki Parkur Sonucu: 12 Dakika ve Altı Sürede Tamamlayan İlk Üç Katılımcı	Parkuru Tamamlama Süresi
1	KK1	11	1	11.04.03
2	KK2	10	2	11.33.01
3	KK3	9	2	11.13.23
4	KK4	11	1	11.10.42
5	KK5	11	1	10.48.04
6	KK6	10	1	11.08.44
7	KK7	11	1	11.01.02
8	KK8	9	3	11.27.17
9	KE1	9	2	11.42.51
10	KE2	10	1	11.38.37

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, çoklu veri desenlerinden elde edilen bilgileri desteklemek amacıyla nitel veri toplama yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda kullanılan araçlar arasında kişisel bilgi formu, yarı yapılandırılmış görüşme formu, video, fotoğraf ve ses kayıtları yer almaktadır. Veri toplama sürecinde, her bir katılımcıyla birebir gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler ortalama 40 ila 60 dakika sürmüştür olup, bu görüşmelerin tamamı ses kayıt cihazı kullanılarak eksiksiz bir şekilde kaydedilmiştir. Bu sayede, katılımcıların ifade ettikleri düşünceler detaylı biçimde kayıt altına alınarak analiz sürecinde kullanılmak üzere güvenilir bir veri seti oluşturulmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan öğrencileri daha yakından tanımak ve araştırma kapsamında ihtiyaç duyulan temel demografik bilgileri sağlıklı bir şekilde elde edebilmek amacıyla, araştırmacı ve danışman tarafından birlikte kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Bu formda, katılımcıların cinsiyeti, öğrenim gördükleri il ve okullarıyla ilgili toplam üç soruya yer verilmiştir. Katılımcıların bireysel özelliklerine ilişkin veriler, bu form aracılığıyla sistemli bir şekilde toplanmıştır. Ayrıca, kişisel bilgi formunun yanı sıra yarı yapılandırılmış görüşme formu da bire bir görüşmeler yoluyla katılımcılara uygulanmış, böylece hem niteliksel hem de demografik veriler eş zamanlı ve tutarlı bir biçimde elde edilmiştir. Bu uygulamalar, katılımcıların araştırma sürecine aktif katılımını sağlarken aynı zamanda elde edilen verilerin derinliğini ve güvenilirliğini artırmıştır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu: Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, araştırmacı görüşme sorularını veri toplama süreci öncesinde hazırlar; ancak görüşme sırasında belirli bir esneklik tanıyarak soruların yeniden düzenlenmesine, açıklanmasına ve tartışılmasına olanak sağlar (Ekiz, 2003). Bu yöntem, katılımcının kendisini daha rahat ve açık bir şekilde ifade edebilmesine imkân tanırken, araştırmacıya da gerektiğinde derinlemesine bilgi edinme fırsatı sunar. Ayrıca bu görüşme tekniği, elde edilen verilerin analizini kolaylaştırması açısından da avantaj sağlamaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve

Demirel, 2015). Bu yönleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler, nitel araştırmalarda hem veri derinliğini artırmak hem de katılımcıların deneyimlerine dayalı anlamlı bulgular elde etmek için etkili bir araçtır. Araştırma kapsamında nitel verilerin toplanabilmesi amacıyla, takım çalışmasıyla ilgili literatür taranarak çalışmanın amacına uygun olarak 9 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır (İnal, 2021; Karakaya, 2021; Yıldırım, 2021; Çiftçi, 2020; Gümüş, 2020; Sertçelik, 2019; Alaca, 2019; Ergün ve Eyisoy, 2018; İlhan ve İnce, 2015; Deveci, 2019; Sycara ve Sukthankar, 2006; Salas, Reyes ve McDaniel, 2018; Salas, Cooke ve Rosen, 2008). Görüşme formunda katılımcılara; Takım çalışmasıyla ilgili bildikleriniz nelerdir? Takım çalışmasının size hangi kazanımları sağlayacağını düşünüyorsunuz? Liderlik, bilgi paylaşımı, etkili iletişim, ekip içi uyum (senkronizasyon) ve takım çalışması kavramları hakkında ne tür düşünceleriniz ve değerlendirmeleriniz bulunmaktadır? Takım çalışması sonrasında gerçekleştirilen etkinlikler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Takım çalışması sonrasında kendinizde ve arkadaşlarınızda ortaya çıktığını düşündüğünüz farklı kişisel özellikleri nasıl tanımlarsınız? şeklinde açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Görüşme formunun uygulanmasına geçilmeden önce, soruların açıklığı, anlaşılabilirliği ve araştırma amacına uygunluğu açısından danışman görüşüne başvurulmuş; ayrıca takım çalışması alanında bir uzmandan da içerik geçerliliğine ilişkin geri bildirim alınmıştır. Bu doğrultuda, görüşme formu araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği açısından titizlikle hazırlanarak veri toplama sürecinde kullanılmıştır.

Fotoğraf ve Ses Kayıtları: Katılımcılarla yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve önceden gerekli bilgilendirme yapılarak izin alınmıştır. Kayıtlar daha sonra yazılı metne dönüştürülmüş, katılımcıların ifadelerinin doğruluğu ve açıklığı açısından geri bildirim alınmıştır. Ayrıca, takım çalışması etkinlikleri sırasında araştırmacı ve katılımcılar tarafından çekilen fotoğraflar, çalışmanın görsel yönünü desteklemiş ve araştırmaya ek bir katkı sağlamıştır.

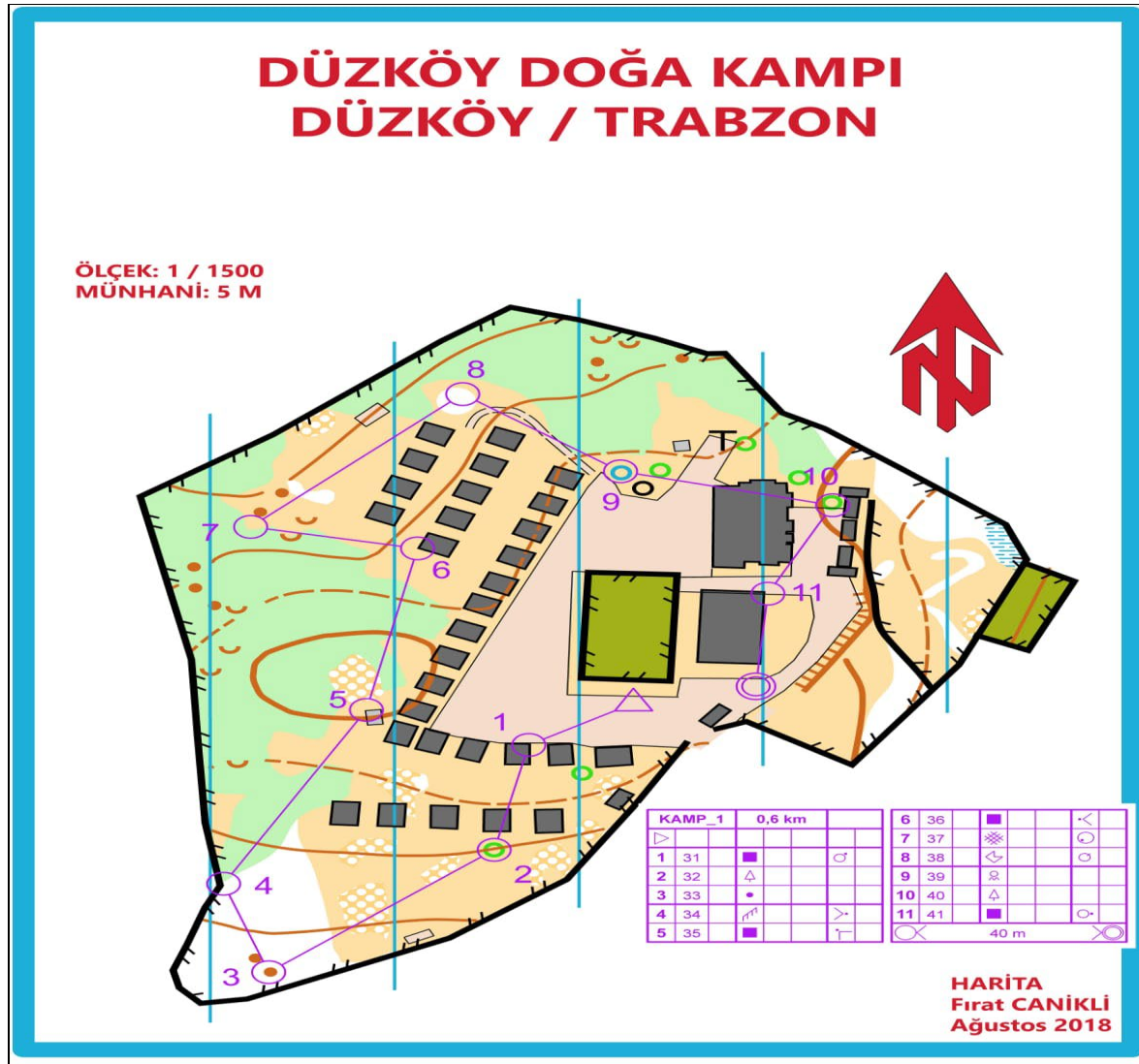
Video Kayıtları: Oryantiring ve takım çalışması etkinlikleri kapsamında yürütülen uygulamalar süresince, araştırma grubunun katılım gösterdiği etkinlik süreçleri video ile kayıt altına alınmıştır. Kayıt işleme geçilmeden önce katılımcılara gerekli bilgilendirme yapılmıştır. Video kayıtlarının, katılımcıların etkinliklere odaklanmasını olumsuz yönde etkilememesi amacıyla, kayıt süreci etkinlik akışını kesintiye uğratmayacak ve doğal süreci bozmayacak şekilde planlanmıştır. Bu sayede hem görsel-ışitsel verilerin güvenilir biçimde elde edilmesi sağlanmış hem de etkinlik süreci bütüncül bir şekilde belgelenmiştir.

Oryantiring Parkur Eğitimi: Araştırmanın uygulama süreci, Trabzon'un Düzköy ilçesinde yer alan Düzköy Doğa Kampı'nda gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında, katılımcıların yön bulma becerilerini geliştirmeye yönelik oryantiring etkinliği planlanmış ve bu etkinliğe uygun bir parkur hazırlanmıştır. Parkur eğitimine geçilmeden önce, katılımcılara temel oryantiring kavramları, harita okuma teknikleri, pusula kullanımı, yön tayini ve kontrol noktalarının önemi gibi konularda teorik bilgiler sunulmuştur. Bu teorik bilgilendirme sonrasında katılımcılarla saha çalışmasına geçilmiş; kamp alanı içerisinde belirlenen rotada oryantiring parkuru kurulmuştur.

Oryantiring Haritası:

Araştırma kapsamında, oryantiring haritasının hazırlanmasında yaygın olarak kullanılan yazılımlardan biri olan OCAD programı tercih edilmiştir. Bu doğrultuda, araştırmanın gerçekleştirildiği arazi detaylı biçimde incelenmiş; hedef olarak kullanılacak potansiyel noktalar belirlenerek oryantiring parkur teknikleri doğrultusunda çalışmanın doğasına uygun şekilde haritalandırma yapılmıştır. Hazırlanan harita, 'klasik parkur' formatındadır. Klasik parkurda, katılımcılar belirlenen kontrol noktalarına sırasıyla ulaşmak zorundadır ve herhangi bir kontrol noktasının atlanması mümkün değildir (Kaya, 2020).

Oryantiring haritasında kullanılan semboller belirli anlamlar taşımaktadır: Üçgen sembol katılımcıların parkura başlayacağı noktayı, iç içe geçmiş çift çember bitiş noktasını, dairesel semboller ise parkur üzerindeki hedef noktaları göstermektedir. Katılımcılar, haritayı alarak üçgenin yer aldığı başlangıç noktasından parkura giriş yapar; haritada işaretli hedef noktaları sırasıyla bulur ve her hedefte yer alan zımbayla haritasının ilgili bölümünü işaretleyerek parkuru tamamlamaya çalışırlar (Uzuner, 2019).

Resim 1. Oryantiring yarışması uygulama haritası.

Araştırma Ortamı: Araştırma sürecinde oluşturulan veri setlerinin toplandığı ortam ile kullanılan araç-gereçler, uygulama sürecini ve elde edilen sonuçları doğrudan etkileyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Verilerin hangi ortamlardan elde edildiğinin ve benzer ortamlarda ne tür anlamlar taşıdığı kavranabilmesi için, araştırma ortamının ayrıntılı bir biçimde betimlenmesi gereklidir (Kural, 2018).

Araştırma sürecinde, etkinliklerin yürütüldüğü Düzköy Doğa Kampı arazisi ile kamp alanı içerisinde yer alan halı saha kullanılmıştır. Görüşme kalitesini olumsuz yönde etkileyebilecek ses, gürültü ve havasızlık gibi çevresel faktörler göz önünde bulundurularak uygun bir görüşme ortamı oluşturulmuştur. Katılımcılarla bire bir görüşmeler, aynı fiziksel alanda ancak farklı zaman dilimlerinde gerçekleştirilmiştir. Veriler, takım çalışması etkinliğinin tamamlanmasının ardından katılımcılardan toplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama süreci iki aşamalı olarak planlanmıştır. İlk aşamada, katılımcılar arasında bir oryantiring yarışması düzenlenmiş ve yarışma sonuçlarına göre katılımcıların bireysel sıralamaları belirlenmiştir. İkinci aşamada ise, sıralamada dereceye giren katılımcılarla takım çalışması etkinlikleri gerçekleştirilmiş ve bu etkinliklerin ardından yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşmeler, 01.10.2019 tarihinde toplam 10 katılımcı ile bire bir şekilde yapılmış olup, her bir görüşmenin en fazla bir saat sürmesi hedeflenmiştir. Görüşme sürecinde belirlenen tüm kriterler titizlikle uygulanmış ve katılımcılarla yapılan görüşmelerden toplamda 10 saatlik nitel veri elde edilmiştir.

Oryantiring Yarışması: Takım çalışması etkinliği öncesinde, katılımcıların performanslarını değerlendirmek ve sıralamalarını belirlemek amacıyla bir oryantiring yarışması düzenlenmiştir. Bu yarışmada, ilk 3

dereceye giren veya parkuru 12 dakika ya da daha kısa sürede tamamlayan katılımcılar, bir sonraki aşamada gerçekleştirilen takım çalışması etkinliğine dâhil edilmiştir.

Takım Çalışması Etkinlikleri: Oryantiring yarışmasında başarılı olan katılımcılarla, her biri farklı becerileri hedefleyen beş ayrı uygulamadan oluşan takım çalışması etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, toplam 10 katılımcıya sırasıyla Kördüğüm Çözme, Denge Arenası, Bilye Tüneli, Düğümsüz ve Gergin İp adlı etkinlikler uygulanmıştır.

Kördüğüm Çözme: Bu etkinlikte, dört bağımsız ip halkası, beşinci bir ip halkası aracılığıyla birlikte tutulmakta; ancak bu beşinci ipin, diğer dört ip ile fiziksel olarak doğrudan bir düğüm veya bağ oluşturmadığı bir düzene söz konusudur. Oyunun temel amacı, bu beşinci ve bağlantısız ip halkasının işlevini bulmak ve takım olarak sistemin nasıl çalıştığını çözümlenektir. Bu bağlamda, etkinlik katılımcıların bireysel fikirlerini paylaşmaları, grup içinde ortak karar verme süreçlerine katılmaları ve çözüm yolları üzerine fikir birliği geliştirmelerini gerektirmektedir. Etkinlik, takım içi iş birliğini teşvik etmekte; üyelerin birlikte düşünmesini, birlikte hareket etmesini ve koordineli biçimde kararlar almasını desteklemektedir. Bu yönüyle, problem çözme, karar verme, etkili iletişim ve yaratıcı düşünme gibi temel sosyal ve bilişsel becerileri geliştirmeyi amaçlayan bir takım çalışması uygulamasıdır (Cain ve Jolliff, 1998).

Denge Arenası: Bu etkinliğin temel amacı, iplerle çevrelenmiş bir halka üzerinde yer alan topun, katılımcılar tarafından belirlenen bir noktadan başka bir noktaya dikkatli, dengeli ve koordineli bir şekilde taşınmasını sağlamaktır. Etkinliğin başarılı bir şekilde tamamlanabilmesi, grup üyeleri arasında etkili iletişim kurulmasını, rollerin paylaşılmasını, liderliğin belirginleşmesini ve ortak karar alma süreçlerinin etkin biçimde işletilmesini gerektirmektedir. Bu yönüyle etkinlik, liderlik, koordinasyon, karar verme ve iletişim becerilerinin gelişimine katkı sunan iş birliğine dayalı bir takım çalışması uygulaması olarak değerlendirilmektedir (Cain ve Jolliff, 1998).

Bilye Tüneli: Bu etkinliğin temel amacı, katılımcıların PVC borular kullanarak belirli bir şekil tasarımları ya da bu borular aracılığıyla su veya bir bilyeyi bir noktadan başka bir noktaya iletmelerini sağlamaktır. Etkinlik, katılımcıların sınırlı malzemelerle yaratıcı çözümler üretmelerini gerektirmekte ve bu süreçte bireylerin iletişim kurma, dikkatini odaklama ve ortak strateji geliştirme becerileri ön plana çıkmaktadır. Grup içerisinde liderlik rollerinin belirlenmesi, karar verme süreçlerinin işletilmesi ve özgün fikirlerin uygulanması, etkinliğin başarıya ulaşmasında belirleyici unsurlar arasında yer almaktadır. Bu yönüyle etkinlik, liderlik, özgünlük, karar verme, dikkat ve etkili iletişim gibi temel bilişsel ve sosyal becerilerin gelişimini desteklemeye yönelik yapılandırılmış bir takım çalışması uygulaması olarak değerlendirilmektedir (Cain, Cummings ve Stanchfield, 2005).

Düğümsüz: Bu etkinlikte, tek bir ip parçası kullanılarak belirli sayıda ilmek, bükülme ve yön değişimi oluşturulur. Daha sonra ipin iki ucu zıt yönlerde zemine yerleştirilir ve ortaya çıkan düzene, dışarıdan bakıldığında ipin bir düğüm oluşturup oluşturmayacağına dair belirsizlik taşır. Takım üyelerinden, ipe dokunmadan ve yalnızca gözlem yaparak ipin çekildiğinde düğüm oluşturup oluşturmayacağını tahmin etmeleri istenir. Bu süreç, katılımcıların birlikte analiz yapmalarını, fikir alışverişinde bulunmalarını ve ortak bir karar almalarını gerektirir. Etkinlik; güven inşa etme, problem çözme, karar verme, iletişim kurma ve takım üyeleri arasında yakınlık geliştirme gibi sosyal ve bilişsel becerilerin gelişimini destekleyen yapılandırılmış bir grup çalışması deneyimi sunmaktadır (Cain, Cummings ve Stanchfield, 2005).

Gergin İp: Etkinlik kapsamında, A4 boyutunda veya daha küçük bir kâğıt üzerine önceden belirlenmiş bazı işaretler çizilir; ancak bu şekiller katılımcılara önceden gösterilmez. Katılımcılardan, PVC boru içerisine yerleştirilmiş bir keçeli kalem yalnızca ipleri kullanarak yönlendirmeleri ve ilgili şekli çizmeleri beklenir. Bu süreçte, katılımcıların birlikte hareket etmeleri, yönlendirme konusunda fikir birliği sağlamaları ve koordinasyonu başarılı biçimde yürütmeleri gerekmektedir. Grup içerisinde bir liderin belirlenmesi ve liderin yönlendirmeleri doğrultusunda ortak bir amaç etrafında etkili iletişim kurulması, etkinliğin başarılı bir şekilde tamamlanmasında kritik rol oynamaktadır. Etkinlik, liderlik, özgünlük, karar verme, iletişim ve güven gibi bireyler arası iş birliğine dayalı temel sosyal becerilerin gelişimini desteklemektedir (Cain ve Jolliff, 1998).

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan ve verilerin derinlemesine incelenmesini sağlayan içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. Elde edilen bulgular, içerik analizine ek olarak betimsel analizle de desteklenerek daha kapsamlı bir değerlendirme yapılmıştır. İçerik analizi; metinlerde doğrudan fark edilemeyen temel yapıların ortaya çıkarılması, sınırlandırılması ve yorumlanmasına olanak tanıyan sistematik, metodik ve nesnel bir analiz tekniğidir (Bilgin, 2014). Analiz sürecine başlamadan önce, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilen sesli veriler kaydedilmiş ve ardından yazılı metne dönüştürülmüştür. Görüşme metinleri, anlam bütünlüğünü korumak amacıyla birden fazla kez dikkatle okunmuş ve analiz sürecine dâhil edilmiştir. Araştırmanın amacı ve sorularıyla doğrudan ilişkilendirilmesi mümkün olmayan ifadeler ise analiz dışı bırakılmak üzere

araştırmacı tarafından işaretlenmiştir. NVivo 12 Pro (QSR International (Avustralya)) analiz yazılımı kullanılarak, içerik analizi süreci dijital ortamda gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, veri seti ayrıntılı bir biçimde incelenmiş ve katılımcılar tarafından sıkça tekrar edilen ya da özellikle vurgulanan konular temel alınarak kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kodlar, araştırmanın odaklandığı temel yapı taşlarını ve tematik bütünlüğünü ortaya çıkarmak amacıyla sistematik olarak düzenlenmiştir. Kodlardan hareketle önce kategoriler, ardından bu kategorilere bağlı temalar oluşturulmuş; böylece analiz süreci yapılandırılmış ve bütüncül bir yaklaşımla yürütülmüştür. Benzer ve ilişkili veriler, anlamlı kavramlar etrafında toplanarak tematik yapıya dâhil edilmiştir. Katılımcıların görüşleri bu süreçte titizlikle çözümlenmiş ve içerik analizinin sunduğu derinlemesine yorumlama olanağı etkin biçimde kullanılmıştır (Merriam, 2019; Miles ve Huberman, 2016). Sonuç olarak, elde edilen veriler doğrudan katılımcı ifadelerine dayalı olarak oluşturulan kodlar ve temalar çerçevesinde değerlendirilmiş ve araştırmanın amaçları doğrultusunda kapsamlı şekilde yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmada gerçekleştirilen analizler sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Veriler, katılımcılardan elde edilen görüşler doğrultusunda içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiş ve belirli tema ve kodlar çerçevesinde sistematik olarak yapılandırılmıştır.

Tablo 4. Takım Çalışması Hakkında Bildikleriniz Nelerdir Görüşlere Dair Elde Edilen Bulgular

Kategori	Tema	f	Örnek Kodlama Cümlesi	Katılımcılar
Takım Çalışması Hakkında Bildikleriniz Nelerdir	Bir Liderin Olması	7	Bir takımın etkin bir şekilde çalışabilmesi için liderlik vazgeçilmez bir unsurdur; dolayısıyla her takımda yönlendirici bir liderin bulunması gerekmektedir.	KK3, KK6, KK7, KK2
	Birlikte Hareket Edebilme	14	Gerçekleştirilen etkinlik süresince, katılımcıların birlik ve beraberlik içinde hareket ederek ortak bir fikre ulaşmalarını hedefleyen bir yöntem benimsenmiştir.	KE1, KK1, KK2, KK3, KK5, KK6, KK7, KK8
	İş Bölümü Yapabilme	7	Bir grup içerisinde verilen ödev, görev gibi sorumlulukların planlı bir şekilde paylaşılması ve bu yükün tek bir birey yerine tüm grup üyeleri tarafından ortaklaşa üstlenilmesidir.	KK1, KK3, KK4, KK8
	Uyum İçinde Olma	16	Birkaç kişinin bir araya gelerek benzer ve farklı görüşlerini uyum içerisinde birleştirip ortak bir amaç doğrultusunda birlikte çalışmasıdır.	KE1, KK1, KK2, KK3, KK4, KK5, KK6, KK7, KK8

Tablo 4’de katılımcılar, takım içerisinde bir liderin varlığını işleyişin sürekliliği açısından kritik bir unsur olarak değerlendirmiş; liderin yönlendirici ve organize edici rolü sayesinde grubun işlevselliğinin korunduğunu ifade etmişlerdir. Birlikte hareket edebilme teması çerçevesinde, etkinliklerin katılımcıları ortak bir hedefe yönlendirdiği ve fikir birliği sağlama sürecini teşvik ettiği belirtilmiştir. İş bölümü yapabilme ise, görevlerin planlı biçimde paylaşılması ve sorumluluğun tek bir kişiye yüklenmemesi gerektiği düşüncesiyle ön plana çıkmıştır.

Tablo 5. Takım Çalışması Etkinliklerinin Size Ne Kazandıracakını Düşünüyorsunuz Görüşlere Dair Elde Edilen Bulgular

Kategori	Tema	f	Örnek Kodlama Cümlesi	Katılımcılar
	Fikirlerini İfade Edebilme	9	Birlikte başarılı işler ortaya koymayı öğrenmek ve takım arkadaşlarının düşüncelerine değer vererek ortak bir fikir birliği oluşturabilmektir.	KE1, KE2, KK1, KK3, KK5, KK7, KK8
	Görev Dağılımı Yapmak	3	İş bölümü yapılarak görevlerin paylaşılması, bireylerin daha az	KE1, KK2, KK8

Takım Çalışması Sürecinin Bireysel Gelişiminize Katkıları Nelerdir			yorulmasını ve sürecin daha verimli ilerlemesini sağlayabilir.	
İletişim	8	İletişim ve koordinasyon becerilerinin gelişimine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır.	KE1, KE2, KK2, KK3, KK4, KK5, KK6, KK7	
İyi Bir Liderin Olması Gerektiği	3	Takım çalışmasında düzenin sağlanabilmesi için bir lidere ihtiyaç duyulduğunu ve her takımda mutlaka bir liderin olması gerektiğini öğrendim.	KE1, KK4, KK7	
Lidere Güven	1	Takım çalışmasında liderin, ekibe güven aşlayan ve güvenilir bir duruş sergileyen biri olması gerekmektedir.	KE1	
Uyum İçinde Çalışmak	14	Bu süreç, koordinasyon içinde olmayı, uyum sağlamayı ve birlikte hareket etmeyi kazandırdı. Bir işi grup olarak yürütüyorsak, mutlaka uyum içerisinde olmamız gerektiğine inanıyorum.	KE1, KE2, KK1, KK2, KK3, KK4, KK5, KK7, KK8	
Yardıms severlik	5	Toplu hareket etme becerisi, paylaşımcılık, sosyalleşme ve birlikte mücadele etme gibi önemli yetkinlikleri geliştirmeme katkı sağladı.	KK1, KK2, KK3, KK6, KK8	

Tablo 5’de katılımcılar, takım çalışmasının ortak fikir üretimi ve düşünce alışverişini teşvik ettiğini; bu sayede fikir birliği sağlandığını belirtmiştir. Görevlerin planlı şekilde dağıtılmasının iş yükünü azalttığı ve verimliliği artırdığı vurgulanırken, iletişim ve koordinasyon becerilerinin gelişmesine de katkı sağladığı ifade edilmiştir. Takımın düzen içinde olabilmesi için liderliğin gerekliliği üzerinde durulmuş; liderin sadece yön gösterici değil, aynı zamanda güven veren bir figür olması gerektiği belirtilmiştir. Uyum içinde hareket etmenin, ortak hedeflere ulaşmada kritik rol oynadığı vurgulanırken; yardıms severlik, paylaşımcılık ve sosyal etkileşim gibi değerlerin de bu süreçte pekiştirildiği vurgulanmıştır. Bu bulgular, takım çalışmasının bireylerde hem yapısal hem de sosyal becerilerin gelişimine çok boyutlu katkı sunduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 6. Liderlik Kavramı Hakkındaki Görüşlere Dair Elde Edilen Bulgular

Kategori	Tema	f	Örnek Kodlama Cümlesi	Katılımcılar
Liderlik Kavramı Hakkındaki Görüşler	Gözlemci	1	Lider her üyenin hareketi kontrol eder.	KK2
	Karar Verici	12	Lider, takımı yönlendiren, farklı düşünceleri ortak bir paydada birleştiren ve grup adına sözcülük yapan kişidir.	KE1, KE2, KK1 KK3, KK4, KK5, KK6, KK7, KK8
	Kendini Kanıtlayan	2	Lider, takımı yönlendiren, bireylerin farklı düşüncelerini ortak bir noktada buluşturan ve grup adına iletişimi sağlayan kişidir.	KE1, KK2
	Yol Gösterici	15	Bir topluluğun başında bulunan ya da o topluluğu temsil eden kişinin temel görevi, takıma yol göstermek ve yön vermektir. Liderlik, bir grup içerisinde öne çıkarak grubun yönetimini üstlenme ve süreci organize etme sorumluluğunu ifade eder.	KE2, KK1, KK2, KK3, KK4, KK5, KK6, KK7, KK8

Tablo 6’da katılımcılar, liderin yalnızca yöneten bir figür değil, aynı zamanda takım üyelerinin davranışlarını dikkatle izleyerek süreci yönlendiren bir gözlemci olduğuna vurgu yapmıştır. Liderin grup içinde fikirleri ortak bir paydada toplayarak karar verme sürecini organize etmesi, onu etkin bir karar verici konumuna taşımaktadır. Ayrıca, liderin kendini ifade edebilmesi, disiplinli duruşu ve yönetim becerileri, onun takım üzerindeki etkisini artırmakta ve kendini kanıtlama kapasitesiyle ön plana çıkmasına olanak sağlamaktadır. Son olarak, liderin temel görevlerinden birinin takıma yol göstermek, yön tayin etmek ve temsil sorumluluğunu üstlenmek olduğu görüşü öne çıkmıştır.

Tablo 7. Bilgi Akışı Kavramı Hakkındaki Görüşlere Dair Elde Edilen Bulgular

Kategori	Tema	f	Örnek Kodlama Cümlesi	Katılımcılar
Akışının Rolüne İlişkin Katılımcı Değerlendirmeleri	Düzenli Bir Plan Oluşturma	5	Bilgilerin belirli bir sıra ve düzen içerisinde, adım adım planlanarak aktarılması sürecidir.	KK2, KK4, KK5, KK6, KK8
	İletişim Sağlama	9	Bilginin takım üyeleri arasında hızlı ve doğru bir şekilde aktarılması, iletişimin sürekliliğini sağlayarak bilgi akışının kesintisiz sürdürülmesidir.	KK1, KK2, KK3, KK6, KK7, KK8
	Kişiler Arası Bilgi Aktarımı	6	Planlanan konuların bölümlere ayrılarak grup üyelerine aktarılması ve bilginin bir kişiden ya da kaynaktan başka bir kişiye etkin şekilde iletilmesidir.	KE2, KK1, KK2, KK4, KK6, KK7

Tablo 7’de katılımcılar, etkin bir takım çalışmasının temelinde, bilgilerin sistematik biçimde ve adım adım planlanarak aktarılmasının yer aldığını vurgulamışlardır. Bu süreçte, bilginin ekip içinde doğru, hızlı ve sürekli bir şekilde paylaşılması, etkili iletişim kurmanın temel koşulu olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, belirli konuların grup üyeleri arasında bölünerek işlenmesi ve bireylerin sahip olduğu bilgilerin diğer bireylere aktarılması, takım içi öğrenmenin ve koordinasyonun sağlanmasına önemli katkı sunduğu şeklinde ifade edilmiştir. Elde edilen bu bulgular, planlı bilgi aktarımı ve güçlü iletişim kanallarının, takım çalışmasının verimli bir biçimde sürdürülmesinde belirleyici rol oynadığını göstermektedir.

Tablo 8. İletişim Kavramı Hakkındaki Görüşlere Dair Elde Edilen Bulgular

Kategori	Tema	f	Örnek Kodlama Cümlesi	Katılımcılar
İletişim Kavramına İlişkin Görüşler	Kararsızlıkların Giderilmesi	2	Grup üyeleri arasındaki karmaşanın ortadan kaldırılması ve işlerin doğru zamanda, doğru şekilde yürütülmesinin sağlanmasıdır.	KK2, KK5
	Bilgi Alışverişi	6	Takım üyeleri arasındaki karmaşanın giderilmesi ve görevlerin doğru zamanda, etkili bir şekilde yerine getirilmesidir.	KE1, KE2, KK3, KK5, KK8
	Bilginin Yayılması	3	Takım içerisindeki sözlü ve yazılı bilgilerin etkili bir biçimde aktarılması ve yayılması sürecidir.	KE1, KE2, KK7
	Empati Kurmak	4	İnsanların birbirini anlayabilmesi, karşılıklı diyalog kurabilmesi ve iki bireyin ortak bir anlayış geliştirme çabasıdır.	KE1, KK4, KK7
	Etkileşim Kurmak	6	En az iki kişi arasında beden dili, ses ve koku gibi unsurlar aracılığıyla gerçekleşen etkileşim ve karşılıklı iletişim sürecidir.	KK1, KK2, KK6, KK7
	Karşılıklı Anlaşma	6	Bireyler arasında karşılıklı anlayışın sağlanması, etkili biçimde anlaşabilmeleri ve birbirlerinden haberdar olmaları sürecidir.	KE2, KK1, KK2, KK3, KK4

Tablo 8’de katılımcılar, etkili bir takım çalışmasının sürdürülebilmesi için üyeler arasında yaşanan karmaşanın giderilmesi ve iş süreçlerinin zamanında ve doğru şekilde yönetilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Takım üyeleri arasında hem sözlü hem de yazılı yollarla gerçekleştirilen bilgi paylaşımı, sadece bilgi aktarımını değil, aynı zamanda bilginin grup içinde yayılmasını da mümkün kılmaktadır. Bu süreçte empati kurmak, bireylerin birbirlerini anlayabilmesi ve duygusal uyum geliştirmesi açısından önemli görülmüş; etkileşim kurmak ise yalnızca sözlü değil, aynı zamanda bedensel ya da duyuşsal tepkilerle desteklenen çok yönlü bir iletişim biçimi olarak tanımlanmıştır.

Tablo 9. Senkronizasyon Kavramı Hakkındaki Görüşlere Dair Elde Edilen Bulgular

Kategori	Tema	f	Örnek Kodlama Cümlesi	Katılımcılar
Senkronizasyon Kavramına İlişkin Bulgular	Eşzamanlı Hareket Edebilme	4	Bir işi birlikte yürütme süreci, bireylerin yapacakları görevleri eş zamanlı düşünüp uyum içinde ve doğal bir akışla gerçekleştirmeleridir.	KE2, KK4, KK6, KK8
	Koordineli Olmak	10	Tüm hareketlerin birbirleriyle uyumlu ve eş zamanlı şekilde, düzenli ve ahenkli bir biçimde gerçekleştirilmesidir.	KE1, KE2, KK1, KK2, KK3, KK4, KK5, KK6, KK7, KK8

Tablo 9’da katılımcılar, birlikte yürütülen görevlerin başarıya ulaşmasında, bireylerin yapacakları işleri aynı anda düşünerek uyumlu bir şekilde gerçekleştirmelerinin belirleyici olduğunu vurgulamışlardır. Takım çalışmasının düzen içinde, ritmik ve ahenkli bir yapıda sürdürülmesi; bireysel hareketlerin birbirine entegre edilerek ortak bir sistem dâhilinde eş zamanlı hale getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Tablo 10. Takım Çalışması Kavramı Hakkındaki Görüşlere İlişkin Bulgular

Kategori	Tema	f	Örnek Kodlama Cümlesi	Katılımcılar
Takım Çalışması Kavramına İlişkin Bulgular	Bir İşin Üstesinden Gelmek	7	Bireysel değil, hep birlikte yapılan ve ortak çabayla ortaya konulan bir çalışmadır.	KE2, KK1, KK2, KK4, KK7, KK8
	Birlik ve Beraberlik içinde Hareket Etmek	11	Verilen görevin birden fazla kişi tarafından paylaşılması ve takımın tek bir bütün gibi uyum içinde hareket etmesidir.	KK1, KK2, KK3, KK4, KK5, KK6, KK7
	Liderlik Etmek	3	Birkaç kişinin bir araya gelerek, bir liderin rehberliğinde uyum içinde çalışmasıdır.	KE1, KK6
	Uyumlu Çalışmak	9	Birden fazla kişinin iş birliği içerisinde bir arada çalışabilmesi ve uyumlu şekilde hareket edebilmesidir.	KE2, KK2, KK3, KK4, KK5, KK7, KK8

Tablo 10’da katılımcılar, bir grubun senkronize biçimde verilen görevleri yerine getirmesinin, bireysel değil kolektif bir çabanın ürünü olduğunu vurgulamış; görevlerin bireyler arasında paylaştırılarak bir bütünün parçaları gibi hareket edilmesinin başarıyı artırdığına dikkat çekmişlerdir. Özellikle bir liderin rehberliğinde gerçekleştirilen bu uyumlu çalışmaların, takım içi koordinasyonu güçlendirdiği ve bireylerin birlikte üretme becerisini geliştirdiği ifade edilmiştir. Takım üyelerinin ortak amaç doğrultusunda hareket etmesi, sadece teknik görev paylaşımı değil, aynı zamanda duygusal bir bağlılık ve aidiyet duygusu oluşturmakta; bu da iş birliğine dayalı başarı anlayışını desteklemektedir.

Tablo 11. Takım Çalışması Sonrası Etkinlikler Hakkındaki Görüşlerin Nelerdir Görüşlere Dair Elde Edilen Bulgular

Kategori	Tema	f	Örnek Kodlama Cümlesi	Katılımcılar
Takım Çalışması Sonrası Etkinlikler Hakkındaki Görüşler	Etkili Bir Liderin Varlığının Önemi	3	Takım çalışması her zaman kolay değildir; liderin olmadığı durumlarda süreç daha da zorlaşabilir. Ancak biri koordinasyonu sağladığında işler çok daha kolay ve verimli hale gelir.	KK1, KK2, KK8
	Birey Olma Sorumluluğu	1	Birlikte nasıl hareket etmem gerektiğini çok daha iyi kavradım.	KE1
	İş Birliği İçinde Hareket Etmek	11	Fikirlerin başarıya ulaşabilmesi için ortak bir karar alınarak birlikte hayata geçirilmesi gerekmektedir.	KE2, KK1, KK2, KK3, KK4, KK5, KK6, KK7, KK8
			Hep birlikte bir şeyler başarabilmek için sırayla konuşmanın önemini	KE1, KE2, KK1, KK4, KK5

Karşıdaki İnsana Saygı Gösterme	5	öğrendim. Ayrıca, fikirlerin başarılı olabilmesi için ortak bir karara varılması ve bu kararın birlikte uygulanması gerektiğini fark ettim.	
Karşılıklı Güven Ortamı Oluşturma	2	Bize kazandırdığı iletişim ve karşılıklı kontrol prensipleri sayesinde, takım halinde uyumlu bir şekilde hareket etmeyi öğretti.	KK6, KK7
Yeni Bilgiler Öğrenme	9	Oyunların belirli beceriler gerektirmesi ve düşünme yetisinin gelişimine katkı sağlaması açısından faydalı olduğunu düşünüyorum.	KE2, KK3, KK4, KK5, KK6, KK7, KK8

Tablo 11’de katılımcılar, liderliğin olmadığı ortamlarda takım çalışmasının zorlaştığını; ancak bir kişinin koordinasyonu sağlamasıyla sürecin kolaylaştığını vurgulayarak liderliğin düzenleyici rolüne dikkat çekmişlerdir. Bunun yanı sıra, birlikte hareket etmenin birey olma sorumluluğunu artırdığı, kişilerin sırayla konuşmayı öğrenerek karşılıklı saygı çerçevesinde fikir alışverişinde bulunmaya yöneldiği ifade edilmiştir. Ortak karar alma ve bu kararları birlikte uygulama süreci, takım içinde güvene dayalı bir iş birliği ortamının oluşmasına katkı sağlamaktadır.

Tablo 12. Takım Çalışması Sonrasında Gerçekleştirilen Etkinliklere İlişkin Görüşlere Dair Elde Edilen Bulgular

Kategori	Tema	f	Örnek Kodlama Cümlesi	Katılımcılar
Takım Çalışması Sonrasında Gerçekleştirilen Etkinliklere İlişkin Görüşler	Kendi Eksikliklerini Tanıma ve Değerlendirme	3	Bazı kişiler görevleri daha etkili bir şekilde yerine getirirken, bazıları bu konuda daha pasif kalmaktadır. Ayrıca, birbirimizi dinleme konusunda zaman zaman iletişim sorunları yaşamaktayız.	KK2, KK5
	Farklı Bakış Açıları Kazanmak	2	Arkadaşlarımın çeşitli ve birbirinden farklı görüşlere sahip olduğunu düşünüyorum.	KK4, KK8
	Fikir Birlikteliği Oluşturmak	6	Fikirlerin her zaman ortak bir çatı altında birleştirilmeye çalışıldığını gözlemledim ve her konuda kendi düşüncelerimi ifade ederek arkadaşlarıma katkı sunmaya gayret ettim.	KE2, KK1, KK2, KK3, KK8
	Planlı Hareket Etmek	3	Takım çalışmasında öncelikle belirli bir planlama yapılmalı ve gerektiğinde ekip, bir bütün olarak uyum içinde hareket edebilmelidir.	KE1, KE2, KK3
	Yeni Yeteneklerin Ortaya Çıkması	12	Bazı arkadaşlarımızda zaten var olan, bazılarımızda ise bu süreçte keşfedilen liderlik özellikleri ön plana çıktı. Takımımızda bazı bireylerin daha baskın karakterlere sahip olduğunu, bazılarının ise daha yönlendirilebilir ve uyumlu bir yapıda olduğunu fark ettim.	KE1, KE2, KK1, KK2, KK3, KK4, KK5, KK6, KK7, KK8

Tablo 12’de katılımcılar, grup içinde bireysel performans farklılıklarının ve iletişimde yaşanan aksaklıkların fark edilmesiyle birlikte kendi eksikliklerini gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, takım çalışması sürecinde arkadaşlarının farklı görüşlere sahip olduğunu fark eden öğrenciler, bu çeşitliliğin düşünsel zenginliğe katkı sağladığını ve fikirlerin ortak bir çatı altında birleşebilmesinin önemini vurgulamışlardır. Ayrıca, sürecin etkili yürütülebilmesi için önceden planlama yapılmasının gerekliliği dile getirilmiş ve bu planlı yapı sayesinde grubun bütün halinde hareket edebildiği belirtilmiştir. Katılımcılar, takım etkileşimleri sırasında bireylerde yeni becerilerin ve kişilik özelliklerinin ortaya çıktığını; bazı

üyelerin liderlik özelliklerini fark ederken bazılarının daha uyumlu ve yönlendirilebilir bir karaktere sahip olduğunu gözlemlediklerini ifade etmişlerdir.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, doğa kampına katılan fen lisesi öğrencilerinin oryantiring parkuru sonrasında gerçekleştirilen takım çalışması etkinliğine ilişkin düşünceleri kapsamlı biçimde incelenmiştir. Literatürde yer alan çalışmalar, takım çalışması ve liderlik kavramları arasındaki ilişkiye dair çeşitli bulgular ortaya koymaktadır. Örneğin, Selçuk (2007) çalışmasında, okul müdür yardımcılarının takım çalışmalarında liderin rolünü etkili buldukları ve bağlı oldukları okul müdürünü takım lideri olarak gördükleri ifade edilmiştir. Ancak, müdür yardımcılarının beklentileri doğrultusunda okul müdürlerinin liderlik rollerini yeterince yerine getiremedikleri de vurgulanmıştır. Benzer şekilde, Çakıroğlu (2014), ekip liderinin çalışanlar arasında koordinasyonu sağladığını; ekip üyelerinin ise sorunları birlikte çözerek ekip ruhu içinde hareket ettiklerini belirtmiştir. Ergen (2011) çalışmasında ise stratejik liderlik ile takım çalışması arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Karnıaçık (2014) ise endüstriyel projelerde yürütülen takım çalışmalarında sinerji ve lidere duyulan güvenin takım verimliliğini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Bu bağlamda, mevcut çalışmamızın bulguları da literatürle örtüşmektedir. Etkinliğe katılan öğrencilerin liderlik kavramına ilişkin algılarına bakıldığında, lideri genellikle bir yol gösterici olarak tanımladıkları (f=15) ve takım içerisinde yön veren ya da yönetsel bir rol üstlenen kişi olarak konumlandıkları tespit edilmiştir. Bu durum, liderliğin sadece otorite figürü değil, aynı zamanda rehberlik eden ve takımın yönünü belirleyen bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Yapar (2009) takım çalışmasında başarıyı etkileyen unsurlar üzerine gerçekleştirdiği çalışmada; güven, iletişim, yetki paylaşımı, rollerin netliği, amaç ve hedeflerin belirginliğinin başarı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tatar (2009) ise takım birlikteliği açısından liderlik davranışlarını incelemiş ve özellikle kişiler arası ilişkilerin güçlü liderlik davranışlarıyla daha sıkı hale geldiğini, bu durumun takımın bütünlüğü üzerinde olumlu etkiler yarattığını ifade etmiştir. Ayrıca liderin, takımdaki bireyleri grup dinamikleri içinde daha fazla etkileyebildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Çolakoğlu (2018) yaptığı çalışmada da liderlik davranışlarının takım çalışmasının etkinliğini önemli ölçüde belirlediği ortaya konmuştur. Bu bulgularla paralel olarak, çalışmamız kapsamında elde edilen veriler incelendiğinde iletişim kavramının takım başarısı açısından belirleyici bir unsur olduğu görülmektedir. Özellikle etkileşim kurma (f=6), karşılıklı anlaşma (f=6) ve bilgi alışverişi (f=6) temalarının ön plana çıktığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda, fen lisesi öğrencilerinin takım olarak başarıya ulaşabilmeleri için güçlü bir iletişim becerisine sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir. Bu bulgu, literatürde iletişimin takım çalışmasındaki merkezi rolünü vurgulayan çalışmalarla örtüşmektedir. Uğurlu (2012) deneysel öğrenmeye dayalı takım çalışmasını geliştirici rekreasyonel aktiviteler üzerine yaptığı çalışmada, bu tür etkinliklerin çalışanların yaşamları üzerinde pozitif etkiler yarattığı gözlemlenmiştir. Araştırma, deney ve kontrol grubu karşılaştırmasına dayandığında, yalnızca deney grubunda anlamlı bir pozitif değişim gözlenmiş, kontrol grubunda ise herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir. Benzer şekilde, Işık (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da takım çalışması ile örgütsel güven arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgular doğrultusunda yürütülen çalışmamızın sonuçları değerlendirildiğinde, gerçekleştirilen takım çalışması etkinliklerinin öğrenciler üzerinde olumlu etkiler yarattığı ve birlik ve beraberlik içinde hareket ederek başarıya ulaşabilecekleri yönünde güçlü bir kanaat oluştuğu (f=11) belirlenmiştir. Elde edilen bu veriler, takım çalışmasının öğrenciler arasında karşılıklı güveni artırdığı ve birlikte çalışabilme becerilerini geliştirdiği yönündeki literatür bulgularını desteklemektedir. Sarıoğlu (2019) örgütsel sosyalleşme ve bilgi paylaşma davranışlarının takım çalışması üzerindeki etkisini incelediği çalışmada, örgütsel sosyalleşme ile birlikte açık ve örtük bilgi paylaşma davranışlarının takım çalışması etkinliğini anlamlı düzeyde etkilediği belirlenmiştir. Devci (2019) ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada ise takım çalışması eğilimleri ile karar verme eğilimleri arasında pozitif yönlü, ancak düşük düzeyde bir ilişki olduğu; takım çalışmasının karar verme eğilimlerini yaklaşık %4 oranında anlamlı biçimde artırdığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda, çalışmamızın bulguları değerlendirildiğinde, takım çalışması etkinliklerinin özellikle bilgi akışı kavramı çerçevesinde öğrencilerde iletişim sağlama becerisini (f=9) ön plana çıkardığı ve öğrencilerin bu alandaki eksikliklerinin farkına vardıkları görülmüştür. Bu durum, takım çalışmasının yalnızca ortak hedefe yönelik uyumu değil, aynı zamanda bireylerin kendi iletişimsel gelişimlerini gözlemlemelerine olanak tanıyan bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Gürül (2013) takım çalışması ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiye yönelik gerçekleştirdiği çalışmada, katılımcıların takım sinerjisi oluşturma ve takım içinde yeni fikirler geliştirme konularında anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde, (Tanrıkulu, Ziyai, Erol, Gündoğdu ve Dikmen, 2018) yaptığı çalışmada, takım çalışmasına dayalı öğrenme tekniklerinin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin gelişimine olumlu katkı sağladığı ortaya konmuştur. Bu bulgularla örtüşecek biçimde, yürüttüğümüz çalışmamın sonuçları değerlendirildiğinde, takım çalışması etkinliklerinin ardından öğrencilerin hem kendilerinde hem de arkadaşlarında

gözlemedikleri en belirgin gelişimin “yeni yeteneklerin ortaya çıkması” teması etrafında yoğunlaştığı (f=12) görülmüştür. Elde edilen bu sonuç, takım çalışmalarının yalnızca birlikte çalışmayı teşvik etmekle kalmayıp, aynı zamanda bireylerin farklı beceri ve potansiyellerini keşfetmelerine olanak sağladığını ve bu yönüyle yaratıcı düşünceyi desteklediğini göstermektedir. Hoepner (2002) takım çalışması aktivitelerinin etkililiğini değerlendirdiği çalışmasında, veriler etkinlik öncesi, etkinlik sonrası ve etkinlikten bir ay sonra olmak üzere üç farklı aşamada toplanmış; elde edilen bulgular doğrultusunda, bu tür aktivitelerin kalıcı etkiler yarattığı vurgulanmıştır. Özellikle katılımcıların problem çözme, iletişim, özgünlük becerilerinde gelişim gösterdiği ve takımlarının güçlü ve zayıf yönlerini fark etmelerine yardımcı olduğu belirtilmiştir. Çalışmamızın bulguları da bu doğrultuda değerlendirildiğinde, takım çalışması etkinlikleri sonrasında öğrencilerin görüşleri incelendiğinde “iş birliği içinde hareket etme” (f=11) ve “yeni bilgiler öğrenme” (f=9) temalarının öne çıktığı görülmüştür. Bu bulgular, takım çalışmalarının bireylerde birlikte sorun çözebilme kapasitesini geliştirdiğini, aynı zamanda ortak hedeflere ulaşmak için kolektif hareket etme becerisini pekiştirdiğini ortaya koymaktadır. Elde edilen sonuçlar, literatürdeki kalıcılık ve işlevsellik vurgularıyla uyumlu bir biçimde, takım çalışmasının uzun vadeli olumlu etkiler doğurduğunu göstermektedir. Koparan (2005) takım performansına etki eden faktörlerin belirlenmesine yönelik yaptığı çalışmada, motivasyon, iletişim, liderlik, uyum ve heterojenlik gibi takım çalışmasına ilişkin unsurlar ile personel performansı arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Kendiroğlu (2000) gerçekleştirdiği çalışmada, takım performansını etkileyen kişisel ve kültürel faktörler kapsamında kişiler arası iletişim yeteneği, bireycilik ve dışadönüklük arasında pozitif yönde ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında yürütülen çalışmamızda ise, takım çalışması etkinliklerinin öğrencilerde senkronizasyon kavramı bağlamında özellikle “koordineli olma” (f=10) davranışını ön plana çıkardığı görülmüştür. Elde edilen bu sonuç, takım içindeki bireylerin eş zamanlı ve uyumlu hareket edebilmesinin, genel takım etkinliğini artıran önemli bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, takım çalışmaları sadece bireysel katkı değil, aynı zamanda koordinasyon ve bütüncül uyum yoluyla performansı güçlendiren bir yapı sunmaktadır. Eyisoy (2018) takım çalışması özelliklerinin takım performansına etkisini incelediği çalışmada, öz yönetim ve katılım koşullarının sağlandığı organizasyonlarda görev ve amaç bağlılığının artırılabilirdiği ve bunun da takım performansına olumlu katkı sağladığı belirlenmiştir. Ayrıca, organizasyonel içerik ile kullanılan kaynakların yeterli düzeyde olması durumunda da takım performansında artış gözlemlenmiştir. (Dorak ve Vurgun, 2006) takım sporları bağlamında gerçekleştirdikleri çalışmada ise empati ve takım birlikteliği açısından futbol oyuncularının, hentbol ve basketbol oyuncularına kıyasla daha yüksek düzeyde takım birlikteliği sergilediği, ayrıca deneyimsiz sporcuların takım birlikteliği düzeylerinin deneyimli sporculardan daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgularla paralel olarak, çalışmamızda takım çalışması etkinliklerine katılan öğrencilerin “uyum içinde çalışarak” (f=16) hareket etmelerinin takım performansına olumlu katkı sağladığı öngörülmektedir. Bu sonuç, takım içi uyumun, ortak hedeflere ulaşmada belirleyici bir faktör olduğunu ve takım performansını destekleyen önemli bir yapı taşı olduğunu göstermektedir. Alagöz (2007) mesleki ve teknik eğitimde takım çalışması ve eğiticilerin performansına etkisini incelediği çalışmasında, etkili takım özellikleri ile eğitici performansı arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca, etkili takım özellikleri ile takım motivasyonu arasında da pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Aksu (2014) işletmelerde yürüttüğü çalışmada ise, yönetimin takım kurmaya önem vermesi, takımla birlikte çalışması ve takım üyelerinin memnuniyetini sağlaması durumunda işletmelerin etkinliğinin ve verimliliğinin üst düzeye taşınacağı vurgulanmıştır. Özsarı ve Yıldız (2020) gençlik kampı liderleri üzerine yaptığı çalışmada ise, liderlerin takım çalışmasına yatkınlıklarının orta düzeyde olduğu; güven ve iş birliği sağlama konusunda başarılı oldukları, ancak problemi teşhis etme boyutunda gelişim ihtiyaçlarının bulunduğu belirlenmiştir. Bu literatürle uyumlu şekilde yürüttüğümüz çalışmada da takım çalışmasının kazanımlarına ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde, “uyum içinde hareket etmek” (f=14) ve “iletişim” (f=8) temalarının öne çıktığı görülmüştür. Bu sonuçlar, takım çalışmasının katılımcılar üzerinde pozitif etkiler bıraktığını ve özellikle iş birliği, uyum ve iletişim gibi temel becerileri geliştirme konusunda etkili olduğunu göstermektedir. Doğa kampına katılan fen lisesi öğrencilerinin oryantiring parkuru sonrasında yürütülen takım çalışması etkinliklerine ilişkin düşüncelerini değerlendirmiş ve bu bağlamda takım çalışmasının çok boyutlu etkilerini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda, takım çalışmasının öğrencilere liderlik, iletişim, güven, iş birliği, koordinasyon, bilgi paylaşımı, problem çözme ve yeni yeteneklerin keşfi gibi alanlarda önemli katkılar sağladığı belirlenmiştir. Katılımcılar, liderliği yön verici bir rehberlik olarak algılamış, iletişim becerilerinin takım başarısı açısından kritik bir unsur olduğunu vurgulamış ve etkinliklerin ardından bireysel gelişimlerinin yanı sıra takım içi uyumun da arttığını ifade etmişlerdir. Ayrıca, takım çalışması sürecinde koordineli hareket etmenin performansı artırıcı bir unsur olduğu ve öğrencilerin iletişim eksikliklerinin farkına vararak gelişim gösterdikleri anlaşılmıştır. Literatürle de büyük ölçüde örtüşen bu bulgular, deneyim temelli takım çalışmalarının bireyler üzerinde kalıcı ve pozitif etkiler yarattığını ve özellikle eğitim ortamlarında takım ruhunun geliştirilmesinde etkili bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, takım çalışması

uygulamalarının öğrencilerin hem bireysel becerilerini geliştirme hem de kolektif başarıya ulaşma kapasitelerini artırmada önemli bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir.

5. SINIRLIKLAR VE ÖNERİLER

Araştırma, doğa kampına katılan yalnızca 10 (on) katılımcı ile sınırlı tutulmuş, takım çalışmasına ilişkin veriler ise katılımcılara yöneltilen yarı yapılandırılmış 9 (dokuz) soruya verilen yanıtlar doğrultusunda elde edilmiştir. Çalışma ayrıca, katılımcıların konuya yönelik bilgi düzeyleri, samimiyetleri ve ilgileri elde edilen verilerin derinliğini oluşturmuştur. Araştırma, oryantiring, takım, takım çalışması ve etkinlik temalarıyla sınırlandırılmış olup; yöntemsel açıdan ise nitel veri setlerinin içerik analizi ile görsel içerik destekleriyle analiz edilmesiyle sınırlı kalmıştır. Bu çerçevede, bulguların genellenebilirliği sınırlı olmakla birlikte, elde edilen sonuçlar belirlenen örneklem ve yöntem bağlamında anlamlı katkılar sunmaktadır.

Öneriler;

- Oryantiring branşında faaliyet gösteren millî takım sporcularının kamp süreçlerinden sonraki gelişimlerini izlemeye yönelik derinlemesine nitel ve nicel araştırmalar yapılabilir.
- Oryantiring sporunun tanıtımı ve yaygınlaştırılması amacıyla bireylerin bilinç düzeyini artırmaya yönelik farkındalık çalışmaları ve eğitim programları düzenlenebilir.
- Bu çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda doğa eğitimi temelli kamp programları planlanabilir ve bu süreçlerin etkililiği, katılımcı geri bildirimleriyle değerlendirilebilir.
- Takım çalışması kapsamında uygulanan etkinlik türleri çeşitlendirilerek farklı branşlardaki yansımaları karşılaştırmalı olarak analiz edilebilir.
- Takım çalışması etkinliklerinin değerlendirilmesinde sadece öğrenci görüşleriyle sınırlı kalınmamalı; sürece rehberlik eden öğretmenlerin ve eğitmenlerin de görüşlerine başvurularak daha bütüncül değerlendirmeler yapılabilir.
- Mevcut araştırma yalnızca fen lisesi öğrencileriyle sınırlı kalmıştır. Gelecek çalışmalarda farklı öğretim kademelerinde (ortaokul, meslek lisesi, Anadolu lisesi vb.) öğrenim gören öğrencilerle benzer uygulamalar yapılarak elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak analiz edilebilir.
- Takım çalışması etkinliklerinde kullanılan uygulamalar, okullardaki beden eğitimi dersleri ile bütünleştirilerek öğrencilerin hem fiziksel gelişimi hem de akademik başarıları üzerindeki etkileri incelenebilir.
- Araştırma verileri yalnızca fen lisesi öğrencilerinin görüşlerine dayanmaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla nicel ve nitel veri toplama yöntemlerini bir araya getiren karma desenli araştırma modelleri tercih edilerek daha kapsamlı bulgulara ulaşılabilir.
- Oryantiring gibi hem zihinsel hem bedensel gelişimi destekleyen sporların yaygınlaştırılması için okullarda ilgili kulüpler kurulabilir ve dönem içerisinde düzenli olarak oryantiring yarışmaları organize edilebilir.

6. ÇIKAR ÇATIŞMASI VE ETİK KURUL ONAY

Çıkar çatışması: *Yazarlar tarafından çıkar çatışması olmadığı bildirilmiştir.*

Finansal destek: *Yazarlar tarafından finansal destek olmadığı bildirilmiştir.*

Etik Onayı: *Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde **Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisinin** hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.*

Etik Kurul Onayı: *Bu çalışma Trabzon Üniversitesi Etik Kurul'u onayıyla hazırlanmıştır. Karar sayısı: 81614018-000-E.140*

Bilgilendirilmiş Onam: *Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.*

7. KAYNAKÇA

- Akman, K. (2017). Oryantiring sporu yapan lise öğrencilerinin sporda güdülenme düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Aksın, K. (2008). Oryantiring sporunda kent içi organizasyonlar üzerine bir araştırma (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksu, U. (2014). İşletmelerde takım kurma (Yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alaca, M. B. (2019). Fen bilimleri öğretmen adaylarının iletişim becerisi ile ilgili mesleki bilgilerinin ve bu beceriyi kullanma durumlarının belirlenmesi (Yüksek lisans tezi). Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Alagöz, K. (2007). Mesleki ve teknik eğitimde takım çalışması ve eğiticilerin performansına etkisi (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ardahan, F. (2016). Ciddi boş zaman faaliyeti olarak gönüllülük: AKUT örneği. III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi.
- Atakurt, E. (2018). Oryantiring sporcularının bilişsel becerilerinin sürat ve hafıza oryantiring parkur performansına etkisi (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Başoğlu, U. D. (2018). Patika oryantiring sporuna katılan bireylerin cinsiyet değişkenine göre özgüven düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 31-39.
- Bektaş, F., Karademir, E., Kaya, S., Kalın, C., Şeker, T., Kurtoğlu, E., ... Oymak, Ö. (2019). Oryantiring eğitimi. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Bilgin, N. (2014). Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar (3. bs.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bulut, D. (2011). Spor örgütlerinde yer alan proje takımlarında takım performansını etkileyen bileşenlerin incelenmesi: Türkiye Futbol Federasyonu örneği (Doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri (19. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Cain, J., & Jolliff, B. (1998). Teamwork and teamplay. United States of America: Kendall/Hunt Publishing.
- Cain, J., Cummings, M., & Stanchfield, J. (2005). A teachable moment. United States of America: Kendall / Hunt Publishing.
- Çakıroğlu, N. (2014). Ekip çalışmasının liderlikle olan ilişkisinin incelenmesi: çay işletmeleri genel müdürlüğünde bir uygulama (Yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Çiftci, A. S. (2020). Hemşirelerin meslektaş dayanışmalarının ekip çalışması tutumlarına etkisi (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çolakoğlu, F. B. (2018). Liderin takım çalışması üzerindeki etkileri ve bir araştırma (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Deveci, İ. (2019). Ortaokul öğrencilerinin takım çalışması ve karar verme eğilimlerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 311-330.
- Davey, L. (1991). The application of case study evaluations. *ERIC/TM Digest*
- Demirci, N. (1995). A'dan Z'ye spor. Ankara: Neyir Yayıncılık.
- Dorak, F., & Vurgun, N. (2006). Takım sporları açısından empati ve takım birlikteliği ilişkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 73-77.
- Ekiz, D. (2003). Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergen, T. (2011). Stratejik liderlik ve takım çalışmasındaki rolü Erzurum ili 112 acil sağlık hizmetlerinde bir uygulama (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ergün, E. & Eyisoy, M.E. (2018), Takım Çalışması Özelliklerinin Takım Performansına Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Business & Management Studies: An International Journal*. 6(4), 1455-1475
- Esentaş, M. (2015). Gençlik kampı uygulamalarına katılan kız öğrencilerde öz-farkındalık liderlik becerilerinin gelişimi; doğa kampı örneği (Doktora tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Eyisoy, M. E. (2018). Takım çalışması özelliklerinin takım performansına etkisi üzerine bir araştırma (Yüksek lisans tezi). Gebze Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze.
- Göksu, N. F. (2015). [Etkinlik Yönetimi]. Yayınlanmamış ders notu.
- Gümüş, A. (2020). Aşırı nitelikliğin takım çalışmasına etkisinde motivasyonun rolü. (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Gürül, B. (2013). Takım çalışması ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiye yönelik uygulamalı bir araştırma (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hoepner, A. S. (2002). Team Skills Learned Through Ropes Course Training and Tranference To The Workplace (Unpublished master's thesis). University of Wisconsin-Stout, USA.
- Işık, M. (2014). Çağrı merkezlerinde takım çalışması ve örgütsel güven ilişkisi (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- İlhan, A., & İnce, E. (2015). Takım çalışması ve takım etkinliğini belirleyen faktörlerin ölçülmesi: Gaziantep üniversitesinde bir uygulama. *Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 127-152.
- İmamoğlu, M., & İmamoğlu, A. (2018). Oryantiring sporunun ortaöğretim coğrafya ve beden eğitimi ve spor derslerinin kazanımlarına etkisi. *Kesit Akademi Dergisi*, (16), 198-207.
- İnal, H. (2021). Psikolojik esenliğin takım performansı üzerindeki etkisinin dönüştürücü liderlik modeli bağlamında incelenmesi. (Doktora tezi) İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İnan, M. (2022). Ortaokullarda görev yapan yöneticilerin okullarda takım çalışmalarına ilişkin görüşleri. (Yüksek lisans 21687tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- İnce, M., Bedük, A., & Aydoğan, E. (2004). Örgütlerde takım çalışmasına yönelik etkin liderlik nitelikleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 423-446.
- Kalın, C. (2024). Takım çalışmasının bireyi tanıma üzerindeki etkisi (Yüksek lisans tezi). Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Kalkan, T., & Güzel, P. (2018). Serbest zaman etkinlikleri kapsamında bireylerin sosyal ilişkilerinde kararlılık ve sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi: oryantiring örneği. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(4), 175-180.
- Karaca, F. (2008). Oryantiring uygulamalarının ilköğretim programlarındaki fonksiyonelliği (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karakaya, F. (2021). Fen lisesi öğrencilerinin STEM entegrasyon süreçlerinin incelenmesi. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaküçük, S. (2005). Rekreasyon boş zamanları değerlendirme (5. bs.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karnıaçık, S. (2014). Takım çalışmasını etkileyen faktörler ve takım verimliliği ile ilişkisi: endüstriyel projelerde bir uygulama (Yüksek lisans tezi). Gebze Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze.
- Kaya, S., Bektaş, F., Kalın, C., (2024). Erasmus+ ka152-you gençlik projesi Letonya: oryantiring sporunun kişilerarası kültürel tanıtım ve sosyalleşme süreçlerindeki etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(1), 82-98
- Kaya, S. (2020). Eğitimde kullanılan oryantiring etkinliklerinin eğiticiler ve branş öğretmenleri tarafından farklı dersler kapsamında uygulanma sürecinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Kendiroğlu, Ç. (2000). Takım performansını belirleyen kişisel ve kültürel faktörler (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kılbaş, Ş. (2010). Rekreasyon: Boş Zaman Değerlendirme (4. baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Koparan, E. (2015). Takım performansına etki eden takım çalışmasına ilişkin faktörlerin belirlenmesine yönelik bir uygulama (Yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Kural, B. (2018). Görme engellilerin dağcılık aktiviteleri yoluyla geliştirdikleri becerilerin yaşam kalitelerine yansımalarının incelenmesi (Doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Langbein, W.E., Blash, B., & Chalmers, B. L. (1981). An orienteering program for blind and visually impaired persons. *Journal of Visual Impairment and Blindness*, 75(7), 273-276.
- Merriam, S. B. (Ed.). (2015). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber (3. bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, B. M., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An Expanded Sourcebook*. California: Sage Publications.
- Oran, F. Ç. (2022). Afet yöneticisi adaylarının proaktif kişilik özelliklerinin takım çalışmasına yatkınlıkları üzerine etkisi. *Afet ve Risk Dergisi*, 5(2), 640-655.
- Özcan, F. (2007). Oryantiring sporunun ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilişsel davranışları ile matematik-mantıksal zekâ gelişimleri üzerindeki etkisinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

- Özdemir Işık, B., & Kaya, S. (2024). Pandemi sürecinde aık alan rekreasyon uygulamaları sanal ders platformu: nitel araştırma örneği. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*. 16 (1), 106-118.
- Özsarı, A. (2021). Rekreasyonel gençlik kampları liderlerinin ruhsal zekâ özellikleri ve takım çalışmasına yatkınlıklarının incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 7(1), 241-254.
- Özsarı, A., & Yıldız, K. (2020). Gençlik kampı liderlerinin takım çalışmasına yatkınlıklarının incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25(3), 198-197.
- Patton, M. Q. (Ed.). (2018). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (3. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Saban, A., & Ersoy, A. (2017). Eğitimde nitel araştırma desenleri (2. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Salas, E., Reyes, D. L., & McDaniel, S. H. (2018). The science of teamwork: Progress, reflections, and the road ahead. *American Psychologist*, 73(4), 593.
- Salas, E., Cooke, N. J., & Rosen, M. A. (2008). On teams, teamwork, and team performance: Discoveries and developments. *Human factors*, 50(3), 540-547.
- Sariođlu, D. (2019). Örgütsel sosyalleşme ve bilgi paylaşma davranışının takım çalışmasına etkisi (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Selçuk, G. (2007). Takım çalışmasında liderin rolü (Küçükçekmece ve esenler ilçesi devlet ilköğretim okullarında görevlimüdürlük yardımcılarının takım çalışmasında liderin rolüne ilişkin algılarının incelenmesi) (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sertçelik, E. (2019). Takım zekasının görev başarısına olan etkileri: Küçük ve orta ölçekli işletmelerin idari departmanlarında çalışanlar üzerine bir uygulama (Yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Soytürk, M. (2011). Ders dışı etkinlik olarak takım sporu yapan ve spor yapmayan orta öğretim öğrencilerinin davranış örüntülerinin karşılaştırılması (Doktora tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Sycara, K., & Sukthankar, G. (2006). Literature review of teamwork models. *Robotics Institute, Carnegie Mellon University*, 31(31), 1-31.
- Şengör, Ç. (2018). 11-13 Yaş grubu öğrencilerde oryantiring eğitiminin uzamsal görselleştirme ve uzamsal kaygıya etkisinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Tanrıku, F., Ziyai, N. Y., Erol, F., Gündoğdu, H., & Dikmen, Y. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin takım çalışmasına dayalı öğrenme yöntemine ilişkin görüşleri. *International Congresses On Education*, 1, 481-484.
- Tatar, G. (2009). Futbolda takım birlikteliği ve liderin takım birlikteliği üzerindeki etkisini incelenmesi (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tuna, B. (2003). Takım çalışmasına ilişkin yönetici ve öğretmenlerin görüşleri (Afyon ili örneği) (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tuna, F., & Balcı, A. (2013). Oryantiring uygulamalarının coğrafya öğretmen adaylarının özyeterlik algılarına etkisi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (27), 1-14.
- Uğurlu, A. (2012). Deneyimsel öğrenmeye dayalı takım çalışmasını geliştirici rekreasyonel aktivitelerin takım iklimi üzerine etkisi (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uzuner, F. G. (2019). İlköğretim öğrencilerinin matematiksel problem çözme becerilerinin geliştirilmesinde oryantiring etkisinin incelenmesi (Doktora tezi). Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Ünal, S. (1998). Takım kurma ve yönetme süreci. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10, 287- 297.
- Varol, S. (2013). Oryantiring branşında büyük erkekler kategorisindeki elit sporcuların bazı fiziksel ve fizyolojik profillerinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Gazi üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yamaner, F. (2001). Beden eğitimi ve spor 'da temel ilkeler. Bursa: Ekin Kitabevi
- Yapar, A. (2009). Takım çalışmasında başarıyı etkileyen unsurlar üzerine nitel bir araştırma (Yüksek lisans tezi). DokuzEylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, T. (2021). Üniversite öğrencilerinin liderlik özellikleri üzerine bir alan araştırması: Fırat üniversitesi örneği. (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâziğ.
- Zehir, C., & Özşahin, M. (2008). Takım yönetimi ve takım etkinliğini belirleyen faktörler: savunma sanayinde ar-ge yapan takımlar üzerinde bir saha araştırması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 266-279.